

Η καταστολή από μόνη της δεν επαρκεί στην εποχή μας, διαμηνύουν Ευρωπαίοι επιστήμονες

Τα κενά πρόληψης ευνοούν τις μέγα-πυρκαγιές

«Οι άνθρωποι μένουν στα λόγια. Η φύση πράττει». Η ρήση του Βολταίρου έχει συνδεθεί στις μέρες μας με την κλιματική αλλαγή και την ανθρωπίνη αδράνεια σχετικά με τη λήψη μέτρων. Και αυτό μας το θύμισαν την περασμένη Πέμπτη στη Λευκωσία οι επιστήμονες από τη Σουηδία, την Ουγγαρία, την Κύπρο και την Ελλάδα, οι οποίοι, στον απόηχο της μεγάλης πυρκαγιάς στη Λεμεσό, παρουσίασαν την έκθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Επιστημονικών Ακαδημιών (EASAC) για το 2025, όπου το κεντρικό μήνυμα είναι ότι η Κύπρος και η Ευρώπη εξακολουθούν να εστιάζουν κυρίως στην καταστολή των πυρκαγιών και σε πολύ μικρό βαθμό στην πρόληψη. Σε μία χρονική

Του
**Παύλου
Νεοφύτου**

περίοδο αύξησης των πυρκαγιών, ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής, της παρατεταμένης ξηρασίας, των αλλαγών στη χρήση γης και της συσώρευσης εύφλεκτης βιομάζας λόγω της απερή-

Όταν γιγαντωθεί μία πυρκαγιά

Στις σκληρές πραγματικότητες, οι οποίες οδήγησαν στη μεγάλη καταστροφή στη Λεμεσό το περασμένο καλοκαίρι, παρέπεμπαν οι περιγραφές του καθηγητή Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών Ευθύμιου Λέκκα, τονίζοντας με τα εξής χαρακτηριστικά λόγια πόσο μάταιες είναι οι ενέργειες πυρόσβεσης κατά την εκδήλωση μίας μέγα-πυρκαγιάς και προκρίνοντας την επένδυση στην πρόληψη: «Στο συν-καταστροφικό στάδιο μίας πυρκαγιάς είμαστε χαμένοι, γιατί έχουμε να αντιμετωπίσουμε μία μέγα-πυρκαγιά, όπου τα πράγματα που μπορούμε να κάνουμε είναι πάρα πολύ λίγα. Ας έχουμε χίλια-δύο μέτρα. Ας έχουμε 2.000 πυροσβεστικά οχήματα και 5.000 προσωπικό. Όταν γιγαντωθεί μία πυρκαγιά και δεν την προλάβουμε πριν, στο επίπεδο της πρόληψης, δεν μπορούμε να την κατασβέσουμε. Το έχουμε αντιμετωπίσει αυτό πρόσφατα, στις πυρκαγιές του Έβρου, του Λος Άντζελες και σε άλλες πυρκαγιές. Είναι πολύ δύσκολο να σβήσει μία πυρκαγιά, ό,τι και να κάνουμε δεν μπορούμε να προσεγγίσουμε το πεδίο λιγότερο από 500 μέτρα. Όσο νερό και να ρίξουμε σε μία μέγα-πυρκαγιά, το νερό, πριν φτάσει ακόμα στο φλεγόμενο δάσος, εξατμίζεται, γιατί οι θερμοκρασίες είναι τεράστιες. Συνεπώς στο συν-καταστροφικό στάδιο είναι πολύ λίγα τα πράγματα που έχουμε να κάνουμε, η πυρκαγιά θα σβήσει αν φτάσει στη θάλασσα...».

Τέσσερις πυλώνες αλλαγής

Σε γενικές γραμμές το EASAC συστήνει στα κράτη μέλη της ΕΕ:

- Προληπτική διαχείριση γης και τοπίου με βάση την αξιολόγηση κινδύνου.
- Ενσωμάτωση του κινδύνου πυρκαγιών στον χωροταξικό σχεδιασμό και την κλιματική προσαρμογή.
- Επενδύσεις στην πρόληψη, τη διαχείριση καύσιμης ύλης και τη δημιουργία ανθεκτικών τοπίων.
- Ευαισθητοποίηση του κοινού και

«Όταν γιγαντωθεί μία πυρκαγιά και δεν την προλάβουμε στο επίπεδο της πρόληψης, δεν μπορεί να κατασβεστεί. Το έχουμε αντιμετωπίσει αυτό πρόσφατα, στις πυρκαγιές του Έβρου, του Λος Άντζελες και αλλού. Όσο νερό και να ρίξουμε σε μία μέγα-πυρκαγιά, το νερό, πριν φτάσει ακόμα στο φλεγόμενο δάσος, εξατμίζεται, γιατί οι θερμοκρασίες είναι τεράστιες»

εκπαίδευση για θέματα πυρκαγιών.

Όπως τονίστηκε στην παρουσίαση, για την Κύπρο, αυτό σημαίνει ενσωμάτωση του κινδύνου πυρκαγιών σε όλες τις πολιτικές για την κλιματική προσαρμογή, την πολιτική προστασία, τη γεωργία και τη διαχείριση υδάτων. Παράλληλα αναδείχθηκε η μεγάλη σημασία της περιφερειακής συνεργασίας, διότι τότε η κοινή παρακολούθηση, η μοντελοποίηση και αξιολόγηση κινδύνου είναι πιο αποτελεσματικές και πιο οικονομικές.

Η εικόνα σήμερα στην Κύπρο

Η έκθεση του EASAC βρίσκει την Κύπρο σε στάδιο δημιουργίας Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας στο Υπουργείο Εσωτερικών, το

οποίο θα μετονομαστεί σε Υπουργείο Εσωτερικών και Πολιτικής Προστασίας. Μέχρι στιγμής γίνονται ενέργειες σε τρία επίπεδα, του Τμήματος Πολεοδομίας, των Επαρχιακών Διοικήσεων και της Πολιτικής Άμυνας, ανέφερε στον «Π» αρμόδια πηγή από το υπουργείο, όταν θέσαμε ενώπιόν της τα πιο πάνω ζητήματα πρόληψης, που ζητούν οι επιστήμονες της Ευρώπης. Συγκεκριμένα γίνονται τα εξής:

Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως: Ετοιμάζεται ειδικό κεφάλαιο για την κλιματική αλλαγή, το οποίο θα περιληφθεί στα αναθεωρημένα κείμενα της Δήλωσης Πολιτικής. Σε αυτό θα περιληφθούν και αναφορές για τον πολεοδομικό σχεδιασμό κατά τρόπον που να ενισχύει την ανθεκτικότητα έναντι φυσικών καταστροφών περιλαμβανομένων των πυρκαγιών. Επίσης, είναι σε εξέλιξη νέα μελέτη για το τοπίο.

Επαρχιακές Διοικήσεις: Σε συνεργασία με τα κοινοτικά συμβούλια προβαίνουν σε εργασίες καθαρισμού των κοινοτήτων, για σκοπούς πυροπροστασίας. Υπενθυμίζεται ότι εντός του 2025 λήφθηκαν δύο αποφάσεις από το Υπουργικό Συμβούλιο για παραχώρηση ποσού προς τα κοινοτικά συμβούλια για τους καθαρισμούς. Η πρώτη απόφαση (Απρίλιος 2025) αφορούσε την παραχώρηση €1 εκατ. σε χωριά που γειτνιάζουν με δάσος και η δεύτερη απόφαση αφορούσε την παραχώρηση επιπρόσθετου ποσού ύψους €2,1 εκατ. σε 23 συμπλέγματα κοινοτήτων, με σκοπό την εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών καθαρισμού της εγκαταλειφθείσας γεωργικής γης σε ακτίνα βάθους 200 μέτρων περίγυ των οικιστικών περιοχών των κοινοτήτων, για σκοπούς πυροπροστασίας.

Πολιτική Άμυνα: Με στόχο την ενίσχυση της ικανότητας ανταπόκρισης των πολιτών σε περιστατικά φυσικών καταστροφών, η Πολιτική Άμυνα προβαίνει σε διάφορες ενέργειες ενημέρωσης και εκπαίδευσης τόσο τοπικών Αρχών όσο και πολιτών. Πέρα από τις συνεχείς δράσεις εκπαίδευσης καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, για δεύτερη χρονιά φέτος, θα πραγματοποιηθεί ο Μήνας Πολιτικής Προστασίας τον Μάρτιο (έγινε για πρώτη φορά το 2025), στο πλαίσιο του οποίου διοργανώνονται δράσεις, όπως διαλέξεις, ασκήσεις προσομοίωσης και εκπαιδευτικές ασκήσεις, με στόχο την ενημέρωση και την εκπαίδευση των πολιτών για τη σωστή ανταπόκρισή τους σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης λόγω εκδήλωσης φυσικών καταστροφών.

Φέτος, οι δράσεις θα επικεντρωθούν στην ενημέρωση και την εκπαίδευση των παιδιών. Επιπρόσθετα, προγραμματίζεται εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με αξιοποίηση διάφορων καναλιών επικοινωνίας.

Δράσεις Υπουργείου Γεωργίας

Από πλευράς Υπουργείου Γεωργίας, βρίσκονται σε πιλοτικό στάδιο δράσεις για τη διαχείριση της βλάστησης. Μεταξύ άλλων, εφαρμόστηκε πιλοτικά τον περασμένο Μάρτιο η μέθοδος της ελεγχόμενης καύσης για τη διαχείριση της βλάστησης, υπό την επίβλεψη ειδικών εμπειρογνομόνων από Κύπρο και εξωτερικό. Ήδη, έχει προγραμματιστεί περαιτέρω εκπαίδευση του προσωπικού στο εξωτερικό. Το 2025, σε συνεργασία με Τμήμα Δασών και Τμήμα Γεωργίας, ξεκίνησε την εφαρμογή της ελεγχόμενης βόσκησης σε περιοχή του Πύργου Τηλλυρίας, ενώ το 2026 θα ακολουθήσουν ακόμα δύο περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά εδαφοκάλυψης και καύσιμης ύλης, καθώς και της επικινδυνότητας επέκτασης πυρκαγιών. Τα αποτελέσματά της θα αξιολογηθούν για τη διαμόρφωση ειδικού μέτρου, με προοπτική ένταξης στο Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Την ίδια ώρα, ως πρόσθετο μέτρο πρόληψης, έχει θεσμοθετηθεί, σε συνεννόηση με το Υπ. Εσωτερικών, υποχρέωση καθαρισμού γεωργικής γης σε περιοχές υψηλού κινδύνου και οι οποίες βρίσκονται σε εγκατάλειψη.

Για να περιοριστεί ο κίνδυνος πυρκαγιών από κρίσιμες υποδομές, όπως τα ηλεκτροφόρα καλώδια, το υπουργείο προχώρησε σε συντονισμένες παρεμβάσεις. Ήδη, η ΑΗΚ εφαρμόζει εκτεταμένο πλάνο δράσης που προνοεί την υπογειοποίηση των καλωδίων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε ευαίσθητες περιοχές, την αντικατάσταση γυμνών αγωγών με καλυμμένους σε διάφορες περιοχές εντός της ζώνης υψηλού κινδύνου και τις εργασίες κλάδεματος των δέντρων που πλησιάζουν τις γραμμές ηλεκτροδότησης.

Μαθήματα από Λος Άντζελες

Είναι όμως αρκετά μέχρι στιγμής τα πιο πάνω; Διαβάζοντας κανείς την Έκθεση στην ολότητά της διαπιστώνει ότι ο δρόμος είναι ακόμα μεγάλος. Θα πρέπει να αφιερωθούν μεγάλα κονδύλια στην πρόληψη των πυρκαγιών. Ωστόσο, όπως επεσήμανε και στην εκδήλωση στο Ινστιτούτο Κύπρου ο ακαδημαϊκός και συντονιστής του Γραφείου Ερευνών της Κυπρια-

κής Ακαδημίας για την Κλιματική Κρίση και Βιώσιμη Ανάπτυξη Κώστας Ν. Παπανικόλας, η αποκατάσταση από τα καταστροφικά αποτελέσματα θα κοστίζει χρόνο με τον χρόνο ακόμα περισσότερο.

Οι πυρκαγιές στο Λος Άντζελες των ΗΠΑ το 2025 μπορούν να παράσχουν σχετικά μαθήματα και προειδοποιήσεις και για τις αστικές περιοχές της Ευρώπης, σύμφωνα με την Έκθεση. Για την κατασκευή πόλεων ανθεκτικών στις πυρκαγιές, οι ειδικοί στην περιοχή του Λος Άντζελες υποστηρίζουν πλέον τον στρατηγικό πολεοδομικό σχεδιασμό, συμπεριλαμβανομένων των ζωνών προστασίας από πυρκαγιές, των πυράντοχων υλικών και της μείωσης της εύφλεκτης βλάστησης. Το Λος Άντζελες εξετάζει κίνητρα μετεγκατάστασης και αστικής πυκνότητας σε ασφαλέστερες περιοχές αντί για την ανοικοδόμηση σε ζώνες υψηλού κινδύνου. «Οι ευρωπαϊκές πόλεις θα πρέπει ομοίως να ενσωματώσουν τη μείωση του κινδύνου πυρκαγιάς στον αστικό και ευρύτερο σχεδιασμό χρήσης γης, περιορίζοντας την ανάπτυξη σε περιοχές επιρρεπείς σε πυρκαγιές, ενισχύοντας την ετοιμότητα έκτακτης ανάγκης, επενδύοντας σε ανθεκτικές υποδομές και υποστηρίζοντας τη συνεργατική διακυβέρνηση», αναφέρουν οι συντάκτες της Έκθεσης του EASAC.

Απουσία κοινής πολιτικής

Όπως τονίστηκε στην εκδήλωση, το στάδιο της πρόληψης απαιτεί μεγάλο οικονομικό κόστος για τις κυβερνήσεις και για αυτόν τον λόγο θα πρέπει να παρθούν αποφάσεις σε επίπεδο ΕΕ. Η Έκθεση εντοπίζει ως «αγκάθι» την απουσία κοινής για όλα τα κράτη μέλη και ολοκληρωμένης πολιτικής διαχείρισης κινδύνων πυρκαγιών.

Ακολουθώς δίνουν προτάσεις: Οι υπάρχουσες στρατηγικές της ΕΕ, όπως η Κοινή Γεωργική Πολιτική, η Στρατηγική για το Κλίμα, η Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και η Στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο», θα μπορούσαν να εναρμονιστούν καλύτερα με τις αρχές μείωσης του κινδύνου πυρκαγιών. Τέτοιες ευκαιρίες για εναρμόνιση περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- **Οικολογικοί διάδρομοι:** Ο στόχος της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, η αύξηση της συνδεσιμότητας του τοπίου, θα μπορούσε ακούσια να διευκολύνει την εξάπλωση των πυρκαγιών. Αυτοί οι διάδρομοι θα μπορούσαν να σχεδιαστούν ως αντιπυρικές ζώνες, αποφεύγοντας την εύφλεκτη βλάστηση.

- **Αστικό πράσινο:** Η αύξηση της δενδροκάλυψης στις πόλεις και τις περιastικές περιοχές απαιτεί την εξέταση του κινδύνου πυρκαγιάς. Η αποκατάσταση των λιβαδιών και η αποφυγή της εξαιρετικά εύφλεκτης βλάστησης μπορεί να μειώσει την ευπάθεια στη διεπαφή άγριας γης-αστικής γης (ζώνες σμίξης).

- **Πρωτοβουλίες φύτευσης δέντρων:** Ο στόχος της ΕΕ για φύτευση 3 δισεκατομμυρίων δέντρων έως το 2030 πρέπει να δώσει προτεραιότητα σε ανθεκτικά στη φωτιά ιθαγενή είδη και σε ποικίλες, πολυήλικες φυτείες. Η δάσωση θα πρέπει να αποφεύγεται σε περιοχές όπου τα ανοιχτά ενδιαιτήματα είναι οικολογικά κρίσιμα, όπως οι ημιάνυδρες περιοχές.

Υπάρχουν επίσης σημαντικές ευκαιρίες για τη μείωση του κινδύνου πυρκαγιών μέσω συνεργειών με μέτρα που σχετίζονται με την Κοινή Γεωργική Πολιτική, όπως η προώθηση της εκτεταμένης βόσκησης ζώων σε εγκαταλειμμένες περιοχές για τη μείωση των φορτίων καυσίμων και η δημιουργία πυράντοχων ζωνών γύρω από τους οικισμούς για υποστήριξη των «ζωνών σμίξης».